

Treball garantit per a una transformació decreixentista: feina per a totes les persones que en vulguin

Autor: Charles Stevenson

Treball garantit per
a una transformació
decreixentista: feina per a
totes les persones que en
vulguin

Quantes de nosaltres sentim que la nostra feina contribueix a la sostenibilitat ambiental i a la justícia social? A mesura que el planeta s'escalfa i les desigualtats s'agreuken, la força de treball continua produint allò que és rendible, en comptes d'allò que és necessari. Aquesta desalineació evidencia la incapacitat de les nostres economies per orientar la mà d'obra cap als àmbits on és més necessària per afrontar els reptes del segle XXI. A més, les societats contemporànies pateixen un atur involuntari crònic, malgrat la gran quantitat de feina essencial que queda per fer. Aquest document proposa una solució sovint ignorada per a tots dos problemes: una política de treball garantit que contribueixi a reorganitzar l'economia per satisfer millor les necessitats humanes dins dels límits del nostre pla-

neta.

Inseguretat laboral en temps de crisi ecològica

Les crisis del segle XXI no necessiten presentació. Vivim una era d'extinció massiva acompanyada de privació social, guerres i inestabilitat. A Europa, una de cada cinc persones (96,5 milions) es troba en risc de pobresa o d'exclusió social¹. En particular, a l'Europa Meridional, els nous sectors empobrits de la població solen estar formats per persones desocupades, ja que l'atur estructural s'ha tornat endèmic². Al mateix temps, l'estrès laboral i la durada de les jornades de treball han augmentat per a moltes persones, a conseqüència de l'erosió de la separació entre la feina i el temps de descans que causa l'economia digital³. En el seu sisè informe d'avaluació, el Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC) va concloure que *"limitar l'escalfament global a 1,5 °C requeriria canvis ràpids, d'un gran abast i sense precedents en tots els sectors de la societat"*⁴.

Queda una pregunta sense resposta en relació amb la mà d'obra necessària per dur a terme aquesta transformació econòmica profunda: qui farà aquesta feina? La solució actual, a escala europea, és que serà el sector privat qui la proporcionarà⁵. Tanmateix, una de les limitacions d'aquest enfocament és que el sector privat inverteix per obtenir beneficis, mentre que els sectors que més necessiten créixer —com ara el de les cures, el transport públic o la restauració dels ecosistemes naturals— no resulten rendibles.

En aquest context, Research & Degrowth defensa una transformació socioecològica: una transició

que deixi enrere una economia centrada exclusivament en la rendibilitat, per redirigir les nostres capacitats productives cap a la satisfacció de les necessitats humanes respectant els límits ecològics del planeta. El decreixement requereix l'eliminació progressiva dels sectors innecessaris o perjudicials i el reforç d'aquells que són essencials. Aquesta transició implica que moltes persones treballadores hauran de passar d'un sector a un altre i formar-se en noves competències socialment útils, tant si actualment estan desocupades, subocupades o ocupades en allò que l'antropòleg David Graeber va anomenar “*bullshit jobs*”, o “feines de merda”: “una ocupació remunerada completament inútil, innecessària o perniciosa”⁶.

Segons les estimacions de la Comissió Europea, l'atur a la Unió Europea es situa en el 5,7%, mentre que l'atur juvenil (menors de vint-i-cinc anys) és gairebé tres vegades superior i arriba al 14,5%⁷. Un estudi sobre el cost de l'atur va revelar que, a Espanya, una persona desocupada costa a l'Estat 19.991 euros l'any, una xifra que representa aproximadament el 90% del salari mitjà anual espanyol⁸.

A més, les xifres oficials solen subestimar la veritable magnitud de l'atur. L'any 2023, a Europa, 27,1 milions de persones es trobaven subocupades, cosa que representa més de la meitat (51%) de la demanda total d'ocupació⁹. Amb la precarització del mercat laboral, l'atur s'entrellaça cada vegada més amb la feina precària, com demostra l'augment de la pobresa laboral. Un estudi de la Comissió Europea va constatar que la feina precària afecta entre el 25 i el 30% de la població treballadora, i arriba al 40-45% en sectors com l'hostaleria i la construcció¹⁰. De la mateixa manera que l'atur, la subocupació i la feina precària comporten dificultats i manca de seguretat per a les persones treballadores. A més, representen una capacitat productiva infrautilitzada que podria orientar-se a respondre als reptes col·lectius.

Finalment, la seguretat laboral a Europa s'enfronta a fortes pressions derivades de múltiples transformacions, entre les quals hi ha les mesures aranzelàries dels Estats Units, l'automatització, la deslocalització i l'increment de la intel·ligència artificial. Urgeix impulsar una política industrial coherent que permeti contrarestar aquests desafiaments.

— Treballs públics per a la transformació socioecològica

Per fer front als múltiples desafiaments del segle XXI, proposem una política transformadora fins ara poc aprofitada: el treball garantit. Aquesta mesura proporciona la mà d'obra necessària per dur a terme una transformació socioecològica, alhora que posa fi a l'atur involuntari oferint fins a 30 hores setmanals de feina a totes les persones que ho desitgin, remunerades amb un salari digne. La participació és voluntària i mai no constitueix un requisit per accedir a les prestacions socials. Es basa en el principi que ningú no és “inempleable” i que totes les persones tenen un paper a exercir en la societat.

L'abast de la política de treball garantit està destinat a créixer a mesura que s'acceleri la transformació socioecològica. A curt termini, l'Estat pot actuar com a ocupador d'últim recurs en aquells sectors que es puguin ampliar amb rapidesa. Aquesta mena de polítiques es van aplicar, per exemple, als Estats Units mitjançant la creació del Civilian Conservation Corps durant la Gran Depressió. En la seva fase inicial, el programa va ocupar homes d'entre 18 i 25 anys per construir infraestructures i restaurar ecosistemes naturals (vegeu la secció sobre evidència empírica més avall). Entre 1933 i 1945, el programa va mobilitzar tres milions d'homes, habitualment durant períodes d'entre sis i dotze mesos, constituint la iniciativa no militar més gran en la història del país¹¹.

En la Fase 1 de la política de treball garantit que aquí es proposa, l'Estat potenciaria la capacitat dels sectors socials i ecològics, distribuint les persones participants entre les organitzacions seleccionades (vegeu la Taula 1). Un model similar ja està actiu al Servei Nacional Suís. Les organitzacions amb i sense ànim de lucre de tot el país anuncien llocs de treball que tenen una finalitat social o ecològica a través d'una agència governamental centralitzada de servei civil. Les persones que participen en el servei civil sol·liciten els llocs de treball i s'hi incorporen com a treballadores de ple dret durant un període contractual, amb un salari finançat pel govern. A

diferència del model suís, però, l'adhesió al programa de treball garantit seria voluntària i mai no constituiria una forma de reclutament obligatòria. Una segona diferència crucial és que el treball garantit aspira a proporcionar feines permanents i segures. I una tercera diferència és que aquest no es limita a cobrir vacants o a formar persones joves, sinó que pretén produir béns i serveis essencials que l'economia de mercat actualment és incapaç d'oferir de manera adequada.

En la Fase 2 del programa, l'Estat ampliaria la seva capacitat per ocupar treballadores i treballadors en sectors industrials i tècnics. El programa forma part d'una política industrial més àmplia orientada a descarbonitzar la nostra economia, aturar el procés d'extinció massiva i assolir alts nivells de sobirania en el subministrament d'aliments i energia. En alguns contextos, aquesta política industrial es basaria en un augment de la inversió en els sectors necessaris; en d'altres, requeriria incorporar sectors estratègics sota propietat pública¹². Si bé aquest informe es centra en la qüestió del treball dins d'aquesta transformació socioecològica, l'objectiu a llarg termini és proporcionar Serveis Públics Universals: és a dir, sistemes que garanteixin que tot allò necessari per viure amb dignitat (habitatge, aigua, energia, alimentació, educació, sanitat, cures infantils, atenció especialitzada i a persones grans, internet, transport i lleure) estigui disponible per a tothom¹³.

	Fase 1	Fase 2
Sectors que ocuparan la majoria de les noves persones treballadores	Sectors en què l'Estat ja és present. Feina social i ecològica urgent que es pugui desplegar ràpidament (per exemple, restauració d'ecosistemes, cura infantil).	Sectors estratègics recentment socialitzats per a la transformació socioecològica (per exemple, sistemes energètics basats en fonts renovables, rehabilitació d'edificis). Serveis públics (per exemple, habitatge, transport públic).
Modalitat d'ocupació—	A través de l'Estat.	A través de l'Estat (per a projectes d'escala nacional, com les telecomunicacions o el ferrocarril). A través de diverses estructures de governança local, com les Public Commons Partnerships (col·laboracions publico-comunes), en sectors com la producció alimentària, l'habitatge o algunes formes de producció energètica.
Enfocament	Requalificació professional.	Ocupació permanent en serveis públics resilients.

Taula 1: L'evolució dels treballs públics realitzats a través del programa de treball garantit i les corresponents modalitats d'ocupació i enfocament. Aquesta divisió té un caràcter indicatiu sobre com podria desplegar-se el programa, més que no pas un valor absolut.

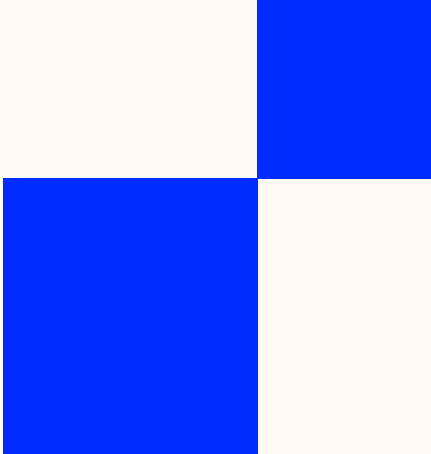
En redirigir la capacitat productiva des de sectors nocius i innecessaris, el programa de treball garantit redueix l'ús total de materials i energia¹⁴. En primer lloc, una gran part de la feina requerida per a la transformació socioecològica (per exemple, les cures o la restauració d'ecosistemes) demana més mà d'obra que energia. En segon lloc, aquells sectors que sí que requereixen un ús més gran de recursos materials (per exemple, el transport públic de masses o la rehabilitació d'edificis) ofereixen alternatives als sistemes actualment predominants, més malbaratadors i individualitzats (com els automòbils o els edificis sense aïllament).

En la primera fase, es preveu un augment del nombre de persones ocupades per l'Estat. En la segona fase, aquest nombre s'estabilitzarà o fins i tot disminuirà mitjançant l'ús d'eines de governança com les *Public Commons Partnerships*, a través de les quals l'Estat col·labora amb cooperatives o fideïcomisos comunitaris per facilitar pràctiques de *comunalisme* en sectors com l'agroecologia i l'atenció sanitària¹⁵.

En aquest marc, els objectius i la política industrial definits a escala nacional i regional estableixen les prioritats orientatives sobre quins sectors s'han d'ampliar i quins s'han de reduir. Tanmateix, les estructures de governança esmentades permeten que una part del programa sigui administrada localment. Sempre que sigui possible, les comunitats locals poden prendre les seves pròpies decisions sobre com augmentar la sobirania alimentària o per exemple, ampliar els sistemes energètics basats en fonts renovables. A més, les *Public Commons Partnerships* afavoreixen la democràcia en el lloc de treball, i permeten que el programa funcioni com un espai d'incubació per a innovacions, tant en les condicions laborals com en la mateixa pràctica democràtica dins l'àmbit laboral.

D'aquesta manera, la política estableix estàndards públics amb els quals el sector privat ha de competir. Un dels trets més importants fa referència al temps de treball. Introduir un programa de treball garantit remunerat amb un salari digne per 30 hores setmanals redueix la jornada laboral en el conjunt de l'economia. La reducció del temps de treball comporta per si sola beneficis ecològics i socials tangibles. No només la setmana laboral més curta comporta una petjada ecològica menor i un major benestar¹⁶, sinó que, a més, les persones treballadores amb setmanes laborals de quatre dies són igual de productives que aquelles que en treballen cinc¹⁷.

En impulsar l'economia cap a l'ocupació universal amb jornades reduïdes, el treball garantit constitueix una eina important de transferència de poder del capital a les persones treballadores¹⁸, ja que aquestes deixen de dependre de les empreses privades per accedir a una feina. Per tant, és menys probable que acceptin feines degradants, sense democràcia i amb salaris baixos, ja que poden treballar amb dignitat en projectes realment urgents i rellevants per al nostre temps. La política de treball garantit representa allò que André Gorz va denominar una "reforma no reformista", en la mesura que altera de manera estructural les regles del joc econòmic per a la gent comuna¹⁹. Un cop

implementada, obre el camí cap a reivindicacions més radicals i una transformació social i ecològica més profunda.

Si bé el treball garantit assegura feina per a totes les persones, independentment del seu nivell de qualificació, els sectors públics orientats a una transformació decreixentista també requeriran persones amb competències específiques i, per tant, competiran amb el sector privat pel talent. No totes les persones ocupades en aquests sectors perceben el salari mínim; en el seu lloc, un sistema d'ingressos escalonat remunera la feina segons el nivell de qualificació, fomentant la requalificació i el desenvolupament d'habilitats en el conjunt de la força laboral. Igualment, es preveu la participació a temps parcial per a aquelles persones que prefereixin dedicar més temps a feines no remunerades, com les cures o les activitats artístiques²⁰.

La requalificació constitueix una dimensió central del treball garantit, atès que es duu a terme en una economia que transita d'una producció basada en la rendibilitat a una producció orientada a satisfer les necessitats humanes dins dels límits ecològics. Les persones treballadores dels sectors perjudicials, tant en l'àmbit social com en l'ecològic, reben les competències necessàries per poder proporcionar Serveis Públics Universals resilients davant la inestabilitat del segle XXI. L'enfocament en la requalificació, especialment en la Fase 1 del programa, genera una força laboral més capaç d'adaptar-se als canvis accelerats del nostre temps.

El treball garantit comporta un augment de la despesa pública i requereix finançament estatal per a la seva implementació. L'evidència disponible indica que, a llarg termini, els programes de treball garantit s'autofinancen. Un estudi recent sobre el treball garantit implementada a Marienthal (Àustria) va estimar que els costos del programa quedarien gairebé completament compensats per l'estalvi fiscal derivat de la reducció de les prestacions tradicionals per atur, a més dels impostos i de les contribucions a la seguretat social de les persones participants (vegeu la secció sobre evidència empírica més endavant)²¹.

El treball garantit actua com un potent estabilitzador macroeconòmic automàtic, ja que més persones s'inscriuen al programa durant les recessions econòmiques. Aquest augment de la demanda augmenta la despesa pública i estimula l'activitat en el conjunt de l'economia. Durant els períodes d'expansió econòmica, en canvi, algunes treballadores i treballadors troben feina remunerada en el sector privat, fet que disminueix automàticament la despesa pública i contribueix a refredar l'economia. Pavlina Tcherneva, reconeguda experta en polítiques de treball garantit, descriu els seus efectes econòmics de la manera següent: "Com a estabilitzador econòmic anticíclic, crea ocupació en els moments de més necessitat, com ara les recessions. Com a xarxa de seguretat laboral, respon a les pèrdues de feina provocades per pandèmies, avenços tecnològics o fenòmens climàtics. A més, el programa s'autolimita, reduint-se quan altres sectors de l'economia ofereixen feines ben remunerades".

Així mateix, el salari mínim establert per el treball garantit crea un sòl salarial que pot complementar les polítiques de salari mínim. En veure's el sector privat obligat a com-

petir amb els programes d'ocupació pública, aquest llindar podria posar fi als salaris de misèria i reduir la pobresa laboral. L'economia ortodoxa sosté que existeix una relació de compensació entre atur i inflació: defensa que, si l'atur es redueix massa, la inflació augmentarà. Aquest marc teòric va conduir a la formulació de la Taxa d'atur no acceleradora de la inflació (NAIRU): un llindar per sota del qual l'atur no hauria de descendir per evitar una espiral inflacionista. Com a conseqüència, els bancs centrals augmenten els tipus d'interès quan l'atur s'aproxima a la NAIRU, provocant empobriment social en nom de l'estabilitat dels preus. Paradoxalment, hi ha poca evidència empírica que doni suport a la NAIRU²². Acompanyada, quan sigui necessari, de mesures més adequades de contenció de la inflació, el treball garantit ofereix un enfocament alternatiu per a l'estabilitat macroeconòmica, ja que manté un conjunt de persones ocupades amb un salari digne durant les recessions, conservant les seves competències, de les quals el sector privat podria beneficiar-se en els períodes d'expansió. D'aquesta manera, el treball garantit pot contribuir a assolir la plena ocupació alhora que l'estabilitat dels preus i l'estabilitat macroeconòmica.

A més, el programa ofereix una eina fonamental per contrarestar la desaparició dels "bons llocs de treball" a les zones oblidades i per relocalitzar la producció²³. A la seva obra *Retorn a Reims*, Didier Eribon traça un retrat colpidor dels estralls de la desindustrialització al nord de França. Eribon descriu la pèrdua de dignitat associada a l'atur massiu, la pobresa i l'exclusió social. També destaca el sentiment d'abandonament per part de l'esquerra política en aquestes regions i el consegüent gir cap a l'extrema dreta representada pel Front National (avui Rassemblement National). Els programes de treball garantit ja implementats (vegeu la secció sobre evidència empírica més endavant) han ofert una nova sensació de seguretat a les persones treballadores del sector industrial els llocs de treball de les quals han estat automatitzats (o deslocalitzats) i els han permès transferir les seves competències a sectors emergents. Garantir la creació de llocs de treball a les zones més oblidades passa a ser una tasca de la política industrial i dels objectius definits a escala nacional esmentats anteriorment. Per exemple, el govern podria planificar la construcció d'una fàbrica de panells solars en una zona que anteriorment depenia de la mineria del carbó. D'aquesta manera, les treballadores i els treballadors ja no haurien d'abandonar les seves comunitats locals per trobar feina en altres llocs.

Finalment, sense haver de preocupar-se d'on provindrà el seu pròxim salari, les treballadores i els treballadors disposen de més oportunitats d'impli-car-se en la vida política. Si, per una banda, el programa accelera la transformació socioecològica, per l'altra, la reducció de la jornada laboral disminueix el ritme de vida i crea espai per dedicar temps a interessos fora de la feina formal, tot impulsant les persones a qüestionar-se què és allò

que realment els importa i apassiona. El canvi cultural és una condició prèvia per a una transformació socioecològica profunda i una transició cap a una economia del decreixement. Sense transformar la relació entre capital i treball, aquest canvi cultural no arribarà mai a produir-se.

— Evidència empírica

No existeix cap programa d'ocupació pública amb l'abast o l'ambició que aquí es proposa. Fins avui, la majoria de les mesures de treball garantit, inclòs el *Civilian Conservation Corps* (CCC) esmentat anteriorment, van funcionar com una esponja per absorbir les persones desocupades de manera involuntària durant una crisi. En tot cas, aquests programes sempre deixen empremta als llocs on s'implementen. A través del CCC es van plantar tres mil milions d'arbres i es van construir milers de quilòmetres de camins i carreteres, així com altres infraestructures.

Actualment, existeixen diversos programes de treball garantit a Europa, amb el suport de la Unió Europea i centrats principalment a posar fi a l'atur juvenil. L'estudi sobre el programa de treball garantit implementat a Marienthal (Àustria) va revelar beneficis aclaparadors²¹. No només es va assolir la plena ocupació a la zona, sinó que moltes persones participants —que havien estat desocupades durant llargs períodes— van aprofitar l'experiència laboral adquirida durant el treball garantit per accedir a noves feines fora del programa. A més, van fer constar millores significatives en el seu benestar, tan mental com físic, així com en les rutines diàries, el sentit de propòsit col·lectiu, la connexió social i el reconeixement per part de la comunitat. No es van detectar efectes econòmics negatius associats a l'evolució del mercat laboral. Finalment, les persones participants van indicar que, malgrat la finalització del programa el març de 2024, els beneficis obtinguts es van prolongar en el temps.

L'any 2017 es va posar en marxa a França un programa similar, *Territoires zéro chômeur de longue durée* (TZCLD), que finança llocs de treball dins de l'economia solidària. Les alcaldies dels municipis pilot han descrit els efectes positius que els nous ingressos generats gràcies al programa han tingut en el conjunt de l'economia local. Tot i que s'espera un informe final per a l'estiu del 2025, ja al març d'aquell mateix any s'hi van incorporar vuit nous territoris, arribant a un total de 83 que hi participen activament. Altres municipis han sol·licitat afegir-se al programa, argumentant que té un cost inferior al d'altres mesures alternatives de lluita contra la pobresa i a les prestacions d'atur²⁴.

La política de treball garantit més coneguda en el món hispanoparlant és el programa *Jefas y Jefes de Hogar Desocupados*, que es va implementar a l'Argentina l'any 2002 en només sis mesos com a resposta a la crisi econòmica i a l'atur desbordant. El programa va ocupar les i els caps de família a canvi d'un salari bàsic en feines comunitàries,

d'infraestructura i de cura. El programa va ser finançat a escala federal però administrat localment, i va demostrar que l'Estat podia actuar com a ocupador d'últim recurs. La pobresa extrema es va reduir en una quarta part. Aquesta mesura també va tenir un potent efecte macroeconòmic com a estabilitzador automàtic. Va deixar una empremta material a l'Argentina en forma d'escoles, centres comunitaris, habitatges públics i centres de salut. Així mateix, va augmentar la participació de les dones a l'economia, oferint una font formal d'ingressos, autonomia i reconeixement per la seva feina. De fet, la crítica més habitual a aquesta política va ser que es va eliminar sense que fos substituïda per mesures alternatives adequades²⁵, fet que va impedir treure les famílies de la pobresa a llarg termini²⁶.

El programa de treball garantit més gran de la història, que continua funcionant avui dia, és el *National Rural Employment Guarantee Act*, introduït a l'Índia l'any 2005 i posteriorment rebatejat *Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act* (MGNREGA). Aquesta llei garanteix que tota persona adulta membre d'una llar rural pugui accedir, com a mínim, a 100 dies de feina remunerada a l'any, especialment en obres públiques com el desenvolupament d'infraestructures, la conservació de l'aigua i la construcció de camins rurals. També ha incrementat la participació de les dones a l'economia, oferint una font formal d'ingressos, autonomia i reconeixement per la seva feina²⁷. La magnitud del MGNREGA ha demostrat la viabilitat d'un programa de creació d'ocupació gestionat pel govern i basat en la demanda. Tal com era d'esperar, el programa es va ampliar de manera massiva durant la pandèmia de la COVID-19, arribant a assolir la xifra sorprenent de 75,5 milions de llars actives durant el període 2020-2021.

En conjunt, l'evidència empírica disponible sobre els programes de treball garantit implementats anteriorment posa en relleu diversos beneficis: plena ocupació, estabilitat econòmica, reducció de la pobresa, creació de valor públic, establiment de nous estàndards laborals, nivells més alts d'inclusió social i desenvolupament de competències entre les persones participants. Cap programa de treball garantit no ha generat mai espirals salaris-preus ni hiperinflació impulsada per la demanda.

— Suport públic

En una època de creixent polarització política, poques propostes compten amb tant de suport com el treball garantit. A França, el 79% de la població va donar suport a aquesta política²⁸. El *Center for Working-Class Politics* va constatar que el suport a una proposta de treball garantit federal als Estats Units arribava al 59%, superant les divisions demogràfiques, partidistes i de gènere²⁹. El mateix estudi mostra que presentar-se amb una proposta de treball garantit augmenta el suport a les candidatures en comparació amb

altres polítiques progressistes, com el salari mínim o la introducció d'impostos més alts per a les persones riques. Aquesta conclusió resulta coherent en el context actual del realisme capitalista i de dècades de propaganda sobre els anomenats "pobres no mereixedores". De fet, políticament és molt més avantatjós defensar que tota persona que vulgui treballar tingui dret a una feina. Aquesta estratègia, tanmateix, no implica que el treball garantit substitueixi les polítiques de benestar social ni que obligui ningú a inscriure-s'hi; més aviat, ofereix una eina perquè les forces progressistes guanyin poder polític i transformin l'economia.

— Crítiques

S'han formulat diverses crítiques envers al treball garantit³⁰. Una d'aquestes és que aquest tipus de programes, històricament, han estat difícils de mantenir a llarg termini i resulten vulnerables als atacs polítics. El *National Rural Employment Guarantee Act* de l'Índia ofereix un contrapunt a aquest argument, però continua essent cert que, un cop implementats, els programes de treball garantit han de ser defensats. En aquest sentit, la lògica de les reformes no reformistes —aquelles polítiques que milloren les condicions materials de vida de les persones, modifiquen el sentit comú i fomenten transformacions més profundes— continua sent plenament vigent.

Una segona crítica sosté que el treball garantit podria derivar en una forma de workfare, en què l'accés a les prestacions socials depengui de la inscripció al programa. En aquest informe hem subratllat el caràcter voluntari de la mesura. Moltes persones, de fet, prefereixen l'estructura i el sentit de propòsit que aporta la feina davant les prestacions convencionals per atur o assistència social³¹. L'evidència empírica exposada anteriorment assenyala que les persones optarien per inscriure's en programes d'ocupació pública per motius addicionals a l'incentiu econòmic. El treball garantit s'implementaria com a complement dels programes de benestar existents, i no pas com a substitut d'aquests.

Una tercera objecció planteja que la inversió pública a gran escala desplaça el capital privat. Tanmateix, l'anàlisi més complet dels exemples aquí comentats demostra que passa justament el contrari³². La inversió pública tendeix a atreure el sector financer, en obrir-se noves vies d'activitat econòmica.

Conclusió

En una època de crisis socials i ecològiques concomitants, les solucions que prefereix la política de l'establishment no estan a l'altura de la magnitud de la feina que es requereix. **És necessari un nou enfocament que, ahora, revitalitzi unes economies que fa dècades intenten refer-se de les crisis successives i garanteixi la seva resiliència davant una inestabilitat creixent.**

Totes les persones desitgen tenir l'oportunitat de formar part d'una iniciativa més gran que elles mateixes i contribuir a afrontar els desafiaments històrics del nostre temps. Pocs indicadors revelen de manera tan evident el fracàs dels nostres governs com la sensació col·lectiva que se'ns demana fer ben poc per combatre el col·lapse climàtic, l'extinció massiva de la vida a la Terra, la pobresa, la solitud, l'auge del feixisme, els feminicidis o l'aparició de nous patògens zoonòtics.

La urgència del treball garantit contrasta amb la sorprenent manca de debat al seu voltant. Aquest programa ofereix una doble solució: d'una banda, al dany social causat per l'atur involuntari, i de l'altra, a la qüestió de la mà d'obra necessària per dur a terme la transformació socioecològica. A més, té el potencial d'establir estàndards per al conjunt de l'economia en termes de salari digne, temps de treball, condicions laborals i democràcia en el lloc de treball. La Fase 1 pot posar-se en marxa de manera immediata. El treball garantit ofereix a la majoria de les persones treballadores una via de sortida de les "feines de merda" cap a sectors tan importants com desatesos: l'art, les cures, la conservació de la natura, l'alimentació saludable, l'energia neta, l'habitatge digne i uns serveis públics d'alta qualitat. **En altres paraules, converteix el decreixement de teoria a realitat pràctica.**

La principal limitació d'una política tan ambiciosa és que requeriria importants desemborsaments fiscals a curt termini per a la seva posada en marxa. A llarg termini, però, l'evidència procedent de programes menys ambiciosos mostra que la inversió en ocupació pública i treball universal genera més ingressos que despeses. Una segona limitació és que el programa aquí proposat exigiria una reorganització complexa i una ampliació del sector públic. Però la història demostra que, en el passat, les agències públiques han estat capaces de dur a terme projectes de gran envergadura. El present ens exigeix no defugir nivells d'ambició similars o fins i tot superiors per part dels nostres serveis públics.

Si bé la magnitud d'aquest programa pot semblar aclaparadora, el moment actual exigeix respostes agosarades i pragmàtiques davant les crisis que afrontem. A més, **el treball garantit no és només una bona política, sinó també una bona estratègia política.** El suport a aquesta mesura és sòlid i hauria de servir com una crida a la mobilització per als moviments populars decidits a recuperar el control de l'economia. En un context d'amenaques reals a la seguretat laboral, l'extrema dreta ofereix poc més que consignes buides sobre la reducció de la immigració. En oferir seguretat en la feina i un sentit compartit de propòsit públic, el treball garantit constitueix una alternativa política concreta.

La necessitat de “canvis ràpids, d’un gran abast i sense precedents en tots els aspectes de la societat” és evident⁴. **La qüestió que afronten avui els i les legisladores no és si estan fent el millor que poden, sinó si estan fent prou per estar a l’altura d’aquest repte.**

Lectures recomanades

... sobre el treball garantit:

Antonopoulos, R., 2024. Towards a European Job Guarantee. Report by the European Trade Union Institute. <https://www.etui.org/publications/towards-european-job-guarantee>

Tcherneva, P.R., 2020. The Case for a Job Guarantee. Cambridge: Polity Press.

Center for Working-Class Politics, 2024. Poll: Federal Jobs Guarantee Is Popular Across Political Divides. Jacobin. <https://jacobin.com/2024/05/cwcp-jobs-guarantee-poll>

...sobre la reducció del temps de treball:

Coote, A., Harper, A. & Stirling, A., 2020. The Case for a Four Day Week. Cambridge: Polity Press.

Haraldsson, G.D. & Kellam, J., 2021. Going Public: Iceland's Journey to a Shorter Working Week. https://autonomy.work/wp-content/uploads/2021/06/ICELAND_4DW.pdf

Notes:

1. Eurostat, 2021. *One in Five People in the EU at Risk of Poverty or Social Exclusion*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20211015-1>
2. Perez, S.A. & Matsaganis, M., 2018. *The Political Economy of Austerity in Southern Europe*. New Political Economy, 23, pp.192–207. <https://doi.org/10.1080/13563467.2017.1370445>
3. Rigó, M., Dragano, N., Wahrendorf, M., Siegrist, J. & Lunau, T., 2021. *Work Stress on Rise? Comparative Analysis of Trends in Work Stressors Using the European Working Conditions Survey*. International Archives of Occupational and Environmental Health, 94, pp.459–474. <https://doi.org/10.1007/s00420-020-01593-8>
4. Intergovernmental Panel on Climate Change, 2022. *Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change*. Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change.
5. European Commission, 2019. *The European Green Deal*. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
6. Graeber, D., 2018. *Bullshit Jobs: A Theory*. New York: Simon & Schuster.
7. Eurostat, 2025. *Euro Area Unemployment at 6.1%*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicator-s/w/3-01042025-bp>
8. European Financing Institutions, 2013. *Study on the Cost of Unemployment*. https://www.efsi-europe.eu/fileadmin/MEDIA/publications/Cost_of_unemployment_report/English_Study_on_the_cost_of_unemployment_January_2013.pdf
9. Eurostat, 2024. *Labour Market Slack – Employment Supply and Demand Mismatch*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Labour_market_slack_-_employment_supply_and_demand_mismatch
10. European Commission, 2005. *Precarious Employment in Europe – A Comparative Study of Labour Market Related Risks in Flexible Economies*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/05a30d4a-deb5-46f4-881c-18c55b-6becdc/language-en>
11. Maher, N.M., 2008. *Nature's New Deal: The Civilian Conservation Corps and the Roots of the American Environmental Movement*. Oxford: Oxford University Press.
12. Johnson, J. & Herfort, N., 2022. *The Emergency Brake: Nationalising and Dismantling the Fossil Fuel Industry in the Global North*. London: Climate Vanguard.
13. Olk, C., Schneider, C. & Hickel, J., 2023. *How Universal Public Services Can End the Cost-of-Living Crisis*. New Statesman. <https://www.newstatesman.com/spotlight/economic-growth/cost-of-living-crisis/2023/01/state-end-cost-of-living-crisis-climate-change>
14. Forstater, M., 2003. *Public Employment and Environmental Sustainability*. Journal of Post Keynesian Economics, 25, pp.385–406.

15. Milburn, K. & Russell, B., 2020. *Public-Common Partnerships, Autogestion, and the Right to the City*. In: *Capitalism and the Commons: Just Commons in the Era of Multiple Crises*, pp.135–150. London: Routledge.
16. Ashford, N.A. & Kallis, G., 2013. *A Four-Day Workweek: A Policy for Improving Employment and Environmental Conditions in Europe*. *The European Financial Review*, pp.53–58.
17. Haraldsson, G.D. & Kellam, J., 2021. *Going Public: Iceland's Journey to a Shorter Working Week*. https://autonomy.work/wp-content/uploads/2021/06/ICELAND_4DW.pdf
18. Kalecki, M., 2018. *Political Aspects of Full Employment*. Jacobin. <https://jacobin.com/2018/05/political-aspects-of-full-employment-kalecki-job-guarantee>
19. Gorz, A., 1967. *Strategy for Labor: A Radical Proposal*. Boston: Beacon Press.
20. Sekulova, F. & D'Alisa, G., 2024. *A Universal Care Income for Europe: A Degrowth Proposal*. <https://degrowth.org/wp-content/uploads/2025/06/Universal-Care-Income.pdf>
21. Kasy, M. & Lehner, L., 2023. *Employing the Unemployed of Marienthal: Evaluation of a Guaranteed Job Program*. IZA Discussion Paper No. 16088. <https://docs.iza.org/dp16088.pdf>
22. Mitchell, W., 2000. *The Job Guarantee and Inflation Control*. Centre of Full Employment and Equity Working Paper No. 00/01. <https://fullemployment.net/publications/wp/2000/00-01.pdf>
23. Goos, M. & Manning, A., 2007. *Lousy and Lovely Jobs: The Rising Polarization of Work in Britain*. *The Review of Economics and Statistics*, 89, pp.118–133. <https://doi.org/10.1162/rest.89.1.118>
24. Fabian, D., 2025. *Nouveau Territoire Zéro Chômeur de Longue Durée*. Centre Inffo. <https://www.centre-inffo.fr/site-droit-formation/actualites-droit/nouveau-territoire-zero-chomeur-de-longue-duree>
25. El Ancasti, 2008. *El Plan Jefes de Hogar en Su Ocaso*. <https://www.elancasti.com.ar/opinion/2008/7/14/plan-jefes-hogar-ocaso-53226.html>
26. World Bank, 2002. *Argentina - Jefes de Hogar (Heads of Household) Program Project*. <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/993831468741634839>
27. Drèze, J. & Khera, R., 2020. *The End of the Job Guarantee*. *Frontline*. <https://frontline.thehindu.com/cover-story/article30183321.ece>
28. Institut Rousseau, 2022. *La Garantie d'Emploi, Solution Miracle Contre le Chômage?* <https://institut-rousseau.fr/la-garantie-demploi-solution-miracle-contre-le-chomage/>
29. Center for Working-Class Politics, Jacobin & YouGov, 2021. *Trump's Kryptonite: How Progressives Can Win Back the Working Class*. https://cdn.prod.website-files.com/61b7a8b63fe8c230fa4bbc77/648a64b9a9f037e578cc9166_CWCP_TrumpKryptonite.pdf
30. Block, F., 2024. *The Problem With a Job Guarantee*. *Dissent*, 71, pp.97–105. <https://doi.org/10.1353/dss.2024.a938797>
31. Jahoda, M., 1982. *Employment and Unemployment: A Social-Psychological Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
32. Tcherneva, P.R., 2018. *The Job Guarantee: Design, Jobs, and Implementation*. Levy Economics Institute Working Paper No. 902. https://www.levyinstitute.org/wp-content/uploads/2024/02/wp_902.pdf

Charles Stevenson

Charles Stevenson és un activista-investigador doctoral basat al' l'ICTA-UAB. Du a terme recerca sobre vies de transició decreixentistes a Europa, inspirades en la Teoria Monetària Moderna. Dins del projecte Post-Growth Deals, treballa per formalitzar les polítiques que constitueixen les propostes centrals per a una transformació socioecològica europea i per esbossar com caldria que canviessin les institucions europees per a implementar aquestes polítiques. Per a ell, el decreixement és inseparable de la confrontació política necessària per assolir-lo.

